

EDUSKUNNAN OIKEUSASIAMIES

VASTAUS

15.8.2024

Viite: 30.01.2024 vireille tullut kantelu

EOAK/685/2024 ENNAKKOÄÄNESTYKSEN JÄRJESTÄMINEN PSYKIATRISISSA HOIDOSSA

1 KANTELU

Arvostelitte viranomaisten menettelyä presidentinvaalin 2024 ennakkoäänestystä koskevassa asiassa.

Kirjoituksenne mukaan olitte 23.1.2024 TAYSin psykiatrisessa osastohoidossa. Kerroitte, että sairaalan hoitohenkilökunta esti Teitä äänestämästä viimeisenä ennakkoäänestyspäivänä (noin kello 15.10). Mielestänne perustuslaillinen äänioikeutenne ei ollut toteutunut.

2 SELVITYS

Kantelunne johdosta Pirkanmaan hyvinvointialue antoi 18.3.2024 päivätyn vastaavan johtajaylilääkärin lausunnon selvityksineen.

Tampereen keskusvaalilautakunta antoi 11.3.2024 päivätyn lausunnon, johon oli liitetty 1. vaalitoimikunnan selvitys. Lisäksi Tampereen kaupungin konsernijohtaja antoi kaupunginhallituksen puolesta 21.3.2024 päivätyn lausunnon selvityksineen.

Nokian kaupunginhallitus ja keskusvaalilautakunta antoivat 23.2.2024 päivätyn lausunnon, johon oli liitetty vaalitoimikunnan selvitys.

3 RATKAISU

Olen tutkinut asianne, mutta saadun selvityksen perusteella asiassa ei ole ilmennyt oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää viranomaisen lainvastaista menettelyä tai velvollisuuksien laiminlyöntiä.

Perustelen ratkaisuni seuraavasti.

Perustuslain 109 §:n 1 momentin mukaan oikeusasiamiehen tulee valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeusasiamies valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Suomen perustuslain 14 §:n 1 momentin mukaan jokaisella Suomen kansalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää valtiollisissa vaaleissa ja kansanäänestyksessä.

Vaalilain 46 §:n 2 momentin mukaan äänioikeutettu, joka on hoidettavana muun muassa sairaalassa, saa äänestää ennakolta kyseisessä laitoksessa (ns. laitosäänestys).

Vaalilain 48 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan ennakkoäänestys toimitetaan ennakkoäänestyksen ajanjaksona laitoksessa vähintään yhtenä ja enintään kahtena päivänä vaalitoimikunnan määrääminä aikoina.

Saadun selvityksen mukaan TAYSin psykiatrian muutto Pitkäniemen sairaalasta TAYSin pääkampusalueelle toteutui 15.1. -19.1.2024. Nokian kaupungin vaalitoimikunta järjesti laitosäänestyksen TAYSin psykiatrisen osaston potilaille Pitkäniemessä presidentinvaalin ensimmäisen vaalin ensimmäisenä päivänä 17.1.2024. Muuton jälkeen Tampereen kaupungin vaalitoimikunta järjesti laitosäänestyksen TAYS:n psykiatrian Trakennuksen kahdella osastolla 23.1.2024. Selvityksen mukaan tästä mahdollisuudesta oli tiedotettu etukäteen ja potilaiden äänestysmahdollisuutta oli tiedusteltu. Lisäksi yleinen ennakkoäänestyspaikka oli ollut TAYSin keskussairaalan pääaulassa 17.1.-23.1.2024.

Pirkanmaan hyvinvointialueen selvityksen mukaan presidentinvaalin ennakkoäänestyksen aikaan 23.1.2024 olitte sairautentilanne vuoksi tahdosta riippumattomassa hoidossa TAYSin psykiatrian vastaanottoosastolla. Liikkumisvapauttanne oli rajoitettu mielenterveyslain perusteella. Tästä syystä lähtemisenne yleiseen ennakkoäänestyspaikkaan ei ollut selvityksen mukaan saatettunakaan turvallista. Saadun tiedon mukaan psykiatrian osastoille oli ilmoitettu etukäteen, että äänestys järjestetään 23.1.2024 kello 12.00 - 13.20 välisenä aikana.

Vaalitoimikunnan pitämän pöytäkirjan mukaan ennakkoäänestys TAYSin keskussairaalan osastoilla oli päätetty tiistaina 23.1.2024 kello 13.50. Saadun selvityksen mukaan liikkumisvapauden rajoituksen vuoksi hoitohenkilökunta oli tarjonnut Teille mahdollisuutta äänestää vastaanotto-osastolla, mutta olitte tästä laitosäänestysmahdollisuudesta 23.1.2024 klo 13:51 tehdyn kirjauksen mukaan kieltäytynyt, ja olitte vaatinut pääsyä yleiselle ennakkoäänestyspaikalle. Saadun selvityksen mukaan olitte

äänestänyt presidentinvaalien toisella kierroksella 2.2.2024 osastolla järjestetyssä laitosäänestyksessä.

Pidän sinänsä ymmärrettävänä, että sairaalaan henkilökunnalla ei ole välttämättä resursseja tai muista syistä mahdollisuutta lähteä saattamaan potilaita yleisille ennakkoäänestyspaikoille tai varsinaisena vaalipäivänä potilaiden kotikuntien äänestyspaikoille. Tästä syystä laitosäänestyksen merkitys ja järjestelyt sen toteuttamiseksi entisestään korostuvat tilanteessa, jossa äänestäjä ei jostain pakottavasta – esimerkiksi terveydentilasta johtuvasta – syystä pääse äänestämään yleisessä ennakkoäänestyksessä, kotiäänestyksessä tai varsinaisena vaalipäivänä.

Edellä todettujen olosuhteiden ja seikkojen valossa en ole voinut havaita hyvinvointialueen tai kaupunkien vaaliviranomaisten menettelyssä virhettä. Tästä syystä kantelukirjoituksenne ei johtanut täällä enempään.

Tästä ratkaisusta lähetetään jäljennös tiedoksi Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Ratkaisusta lähetetään anonymisoidut jäljennökset tiedoksi myös Tampereen kaupungille ja Nokian kaupungille.

Apulaisoikeusasiamies
Maija Sakslin

Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka
Konttinen

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.